

tako, kakor do sedaj, namreč po načinu odkupa in pavšalovanja. To so glavne črte novega zakona. Prihodnjič še nekoliko besed o njegovih nasledkih.

Nova podružnica sv. Cirila in Metoda.

Podružnica šolske družbe sv. Cirila in Metoda so velevažne za naše kraje, saj je naloga te družbe to, da vničuje zlobno delovanje nemškega „šulvereina“. Taka podružnica je od dne 30. septembra t. l. pri sv. Lenartu v slov. goricah, ustanovili so jo v gostilni g. Poliča isti den in to prav slovesno. Okoli 3. ure popoldan zasvirala je krasno pod vodstvom marljivega kapelnika g. Kurnika dobro izurjena in iz daleka iskana slovenska Št.-Lenartska godba ter tako vzvišala imeniten pomen bližajočega se trenutka. Prostori gostilne polnili so se z najodličnejšimi osebami župnije sv. Lenarta in okolice. Videli smo med obilnimi vdeleženci mil. g. kanonika, preč. gg. sodnika Wengerja, pristava Petroviča, odvetnika dr. Lešnika, knjigovodja Zatlankala, dva g. bogoslovca, načelnika okr. zastopa P. Mesareca, J. Vogrina, A. Rola, J. Ropa, M. Šumana itd. Zastopana je bila tudi vsaka župnija iz okolice, še sv. Bolfank, izvzeti je samo sv. Benedikta in to se nam dozdeva toliko čudovitnejše, ker je ravno iz te župnije veliko udov k našemu društvu pristopilo.

Ob 1/4. uri pozdravi č. g. J. Bohanec z iskrenimi besedami zbrane došle p. n. gospode in vpisane ude družbe. Prebere vabilo, s katerim so se vabili slov. posestniki pristopiti v lepo in pomenljivo družbo. Glasi se tako-le:

Pridnim otrokom najljubši je očetov glas, zato vas vabimo, dragi rojaki, v sladko naročje dveh skrbnih očetov, ki sta delila Slovencem že pred tisoč let nebeški kruh življenja ter še skrbela v svoji smrti uri za nje, pa tudi še zdaj skrbita in prosita za svoj ljubljeni slovanski rod pred tronom milosti božje — in ta dva premila očeta slovenska sta sv. Ciril in Metod. Zapustila sta nam ta dva duhovna očeta prekrasno dedščino, sv. kat. vero in mili jezik slovenski. Ta dva bisera, talenta, po Slomškovih besedah potrebna, kakor svetle oči, sta nam privojskovala sv. Ciril in Metod po hudem preganjanju in trdeji ječi. Nju moramo prinesiti tudi enkrat pred tron božji. Ali ravno ti svetinji nam hočejo vzeti narodni naši nasprotniki. Ker pa niso v stanu pohrustati trdega debela, zato so se lotili cvetja, kakor gosenice — segli so po slovenskih otrokih v šoli ter jim želijo iztrgati s pomočjo zdaj že v srci slovenskih goric — pri sv. Lenartu v slov. gor. — vstanovljenega nemškega „šulvereina“ sv. vero in zadušiti v njih mladih prsih ljubezen do sladke matrne besede.

Slovenci, prebivalci rajskih slovenskih goric, k temu ne smemo molčati, ne rok križem držati. Vstanoviti želimo še to leto — ravno pri sv. Lenartu v slov. gor. — podružnico velike družbe šolske sv. Cirila in Metoda in sicer za sv. Lenart in okolico. Njej je namen: buditi med slovenskimi otroci sv. vero in ljubezen do maternega jezika. To je isti namen za katerega sta gorela in živela sv. brata Ciril in Metod.

Družbenik sme biti vsak, možki in ženska, ki se oglasi, da če izpolnjevati družbene dolžnosti.

Stariši zapišite va-njo ne le sebe, ampak tudi svoje odrasle otroke, da bodo rasli na priprošujo sv. apostola v sv. veri, modrosti in umnosti. In v to pomozi Bog in sv. apostola Ciril in Metod!

Vabilo, ki ga je moral vsak pred podpisom prebrati, pridobilo nam je več kot 150 udov in sicer še pred vstanovljenjem družbe.

Po krasnih, vsakemu rodoljubu v srce se-gajočih vabilnih besedah prečita še pravila podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, ki so so bila od navzočih z navdušnostjo vzprejeta. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Pljuča in njih opravilo.

Čem bolj pozna človek sebe, tem lažje mu bode, da se ravna prav, tako, kakor njegovi naravi ugaja. Pri tem mu pa sodi še posebno dobro, ako pozna svoje telo in zna tudi opravila, ki jih imajo telesni udje za to, da se počuti človek dobro ter si ohrani zdravje svoje.

Pljuča pa so imenitni ud v človeškem telesu in imamo jih za to, da po njih dihamo ter tako slabo sapo izpravimo iz sebe, dobro pa pijemo va-se. O njih piše se v „zbirki domačih zdravil“ tako-le: Spletena so iz jako tenkih vejic treh cevi, katerih prva se imenuje sapnik ali dušnik; drugi pravimo pljučna odvodnica, tretji pa pljučna dovodnica. Prva cev nam rabi za sapo, druga in tretja za kri. Kar je meh v kovačnici, to so pljuča v našem telesu. Težka so nekaj čez jeden kilogram in obstojé iz dveh precej enakih kril, ki od obeh strani srce obdajate. Pljučna skupina s srcem vred skrita je v prsni votlini. Namen pljuč je pravi ta, da zboljšujejo kri, katera temno-rdeča, toraj spridena, va-nje prihaja in jih svetlo rdeča zopet zapušča. To se zgodi s spajanjem zraka, s katerim pride kri v pljuči v dotiko. Sapa namreč prihaja po sapniku od zunaj v pljuča po dveh potih: skozi nos in skozi usta. Sapnik je zložen iz kakih dvanajst hrustančastih obročkov, katere koža družega na družega veže. Zgoraj sapnik drži v usta in je posredno tudi

z nosom v zvezi. Zgornji del sapnikov imenuje se jabelko ali krhelj, ki je nekak mejnik ali zaklopnicica med sapnikom in požiralnikom. On zapira sapnik pri jedi in pijači, da ne vhaaja va-nj jed in pijača.

V prsih se sapnik razcepi na dve glavni veji, kateri se v pljučih čedalje bolj razraščate v konečno popolnoma majhne z zrakom napolnjene mehurčke, ki so spleteni z jako tanjkimi vejicami pljučnih žil. Odraščen moški zajema v pljuča povprečno 3660 kubičnih centimetrov zraka, ženska pa le 3562 cm.

Kedar gremo po sapo, se pljuča napolnijo z zrakom, kedar pa dihnemo, tedaj se zopet izpraznijo, toda ne popolnoma. Nekaj zraka, kakih 1500 do 2000 cm. še vedno v pljučih ostane, ki se še le v desetih dihljejih ves prenovi. Odraščen človek diha v eni minuti 12- do 18krat, otroci pa večkrat. Na 3 ali 4 srčne udarce pride po eden dihljaj.

Rekli smo, da je glavni namen pljuč pretvoritev spridene krvi. To se godi tako-le. Srce pošlje po veliki žili, pljučni dovodnici iz svojega desnega pretaka kri v pljuča in sicer v obe krili. Tu pride kri v posredno dotiko z zrakom, katerega smo z dihanjem va-se dobili. Zrak je napojen s kislikom, ki se je takoj slastno spojil z ogljenčastimi deli temnordeče ali spri-dene krvi in se z njimi vred pod imenom ogljikove kisline primeša sapi, katero izdihavamo. Ostala kri dobi vsled tega zopet lepo jasno rdečo barvo in se izliva po pljučnih dovodnicah v levi pridvor srca in od tod v levi nje gov prekot, od koder gre zopet po telesu.

Ogljikove kisline izdiha odrasčen človek na dan skoraj 1000 gramov, t. j. cel kilogram. V tej kislini je najmanj četrtni del ogljika, brez katerega bi niti dihati ne mogli, toraj tudi ne živeti. Od kod pa telo jemlje ves ta ogljik? Sami mu ga dajemo v jedi in pijači. Vsaka jed, naj bo kakoršnja koli, ima kolikor toliko ogljika v sebi, ena več, druga manj. Velik del jedi, ki jih povžijemo, se porabi samo za dihanje in lahko rečem, da ko bi ne dihal, tedaj bi tudi jedi ne potrebovali. To vidimo na živalih, ki se po zimi „zaližejo“ ali „zarijejo“, kakor kače, žabe itd. Tudi jež skoraj nič ne diha, zato pa po zimi tudi skoraj nič hrane ne potrebuje. S tem ogljikom toraj, ki ga z jedmi v telo privajamo, spaja se kislik. Spajanje kislika z ogljikom ima pa lastnost, da razvija gorkoto, t. j. dotična stvar, na katerej se kislik in ogljika spajata, se ogreje. Od tod je gorkota našega telesa, ki prihaja od gorke krvi, v katerej se ogljik v pljučih s kislom veže. Ta toplota krvi pri odrasčem človeku navadno znaša 30° Reaumurjega toplomera, ali pa 37° C. Pri otrocih je nekoliko gorkeja, zato jih vidiš v mrazu brez posebnih nasledkov v vslabi obleki okoli letati in če katerega vprašaš: „Ali te

kaj zebe“, poreče ti: „Nič!“, če prav ima ščin-kovca na nosu. Pri starih ljudeh pa je kri ne-kaj hladnejša in za to jih zebe prav rado. Iz tega se pač lahko sodi, kako da so pljuča v resnici imenitna za človeka. Treba je za to, da jih človek varuje sebi, pa tudi ljubi živali.

Sejmovi. Dne 19. oktobra v Podsredi. Dne 20. oktobra v Mariboru. Dne 21. oktobra v Oplotnici. Dne 22. oktobra v Celji, v Ribnici na Pohorju, v Sevnici, v Dramljah in v Vidmu.

Dopisi.

Iz podnožja slov. Pohorja. (Občni zbor.)

Od vseh krajev naše mile Slovenije dohajajo nam dopisi, kako slavi in praznuje za vse vzvišeno vneti slovenski narod 40-letnico svojega vladarja in cesarja. Društva raznega imena si prirejajo svoje slavnosti, šolska mladina svoje veselice. Za učenjakom ne zaostaja prostak, ni za učenikom učenec v domoljubji in vdanosti do prevzv. hiše habsburške. „Hrib in hrast se omaja, Slovencu zvestoba ne gane“. Mladina starino navdušuje in razveseljuje v narodnostnih shodih, — shodih, kateri imajo veliko nalogo ohraniti milemu našemu narodu najdražje svetinje, sv. vero in materin slovenski jezik. To dvoje je pri Slovencu tako ozko združeno eno z drugim, da če izgubiš ali zatajiš eno, sramuješ ali zatajiš tudi drugo. To nam pričajo — na žalost — ponemčeni ali pa da si še ne popolnoma ponemčeni, vsaj za slovenščino izgubljeni kraji ob levem bregu deroče slovenske reke Drave. Tukaj se nam Slovincem godi, kakor kmetu, ki ima za vodo polje. Vsako leto jezi, trudi se in poti, da bi si okovaril polje, ali voda le dere naprej, jemlje skrbnemu kmetiču njivo za njivo ter mu jo požirajo nenasitljivi valovi. Takisto grabi tudi po naših vaséh in trgih valovje „šulvereinsko“ nenasitljivega našega soseda Nemca. Njemu ne uide skoro nobena šola, v kateri ne bi kupil z „Judeževimi groši“ otrok slovenskih roditeljev. Tako je n. pr. v Marenberškem „bezirku“, kakor pravi tukajšnji z nemško „kulturo“ napojen kmet, edino ena narodna učilnica, namreč na Remšniku, vse druge so na levem bregu Drave „Volksschule“, kupljene ali vsaj podpirane od šulvereina. Kjer se je pred dvajsetimi leti še povsod slovenščina govorila, kakor n. pr. v Soboti, *) na Muti, v Št. Jarnejski okolici itd., šopiri se sedaj nemščina. Srce krvavi človeku, ko

*) Prav za prav je to „Zavod“, ker koroški Nemci ali bolje nemški govoreči, ponemčeni Korošci ne govoré Sobot, ampak „Zauvaod“, kakor sem slišal nedavno. Beseda Zavod = les, hosta je po Savinjski dolini posebno v gornjegraškem okraju sploh v rabi. Takisto tudi na Notranjskem, kakor poroča pokojni Erjavec v „Popotni torbici“ v letopisu „Slovenske Matice“.